

Allah İnanıcının Öğretimine İlişkin Etkinlik Örneklerinin İncelenmesi¹

Mizrap POLAT*

İshak TEKİN**

Allah İnanıcının Öğretimine İlişkin Etkinlik Örneklerinin İncelenmesi

Özet ► Allah inancı eğitim-öğretiminde önemli olan, bir yandan dinin doğru ve kabul edilebilir gördüğü, diğer yandan da öğrenenlerin özgün ve özgür olarak tasavvur edebildikleri ve bu tasavvurlarını da dil, hal ve eylem yoluyla ifade edebildikleri bir Allah inancının kapılarını açabilmektir. Bu çalışmada, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü son sınıfında okuyan öğretmen adaylarından seçilen bir grubun Allah inancının öğretimine ilişkin sahip oldukları bilgi, kabiliyet ve becerilerinin aşağıda kısaca anılacak olan kıstaslar eşliğinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu meyanda, nitel araştırma desenlerinden vaka çalışmasından yararlanılmış ve Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırlanan etkinliklerden orijinal olduğu düşünülen 14 etkinlik incelenmiştir. Yapılan bu incelemede, sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancının öğretimi konusundaki geliştirdikleri etkinliklerin öğrenenin muhakeme (akli), duygusal ve duyuşsal yeteneklerine hitap edilebilmeleri ve buna ilaveten etkinliğin hazırlanma ve uygulanma süreçlerinde öğrencilerinde fikir ve eylemleriyle emek sunmaları ve faal katılım sağlamaları kıstas olarak göz önünde bulundurulmuştur. Diğer bir değerlendirme ölçütü ise, öğrenme sürecinde öğrenenin muhtariyetine saygı gösterilmesi hususudur.

Anahtar Kelimeler: Allah inancı, din eğitimi, özel öğretim yöntemleri.

Checking of The Activities on Teaching of God Belief

Abstract ► One of the issues that are important in teaching of god belief is to open the ways of this belief that on one hand religion offers them right and acceptable, on the other hand learners can conceive originally and freely and can express them through statements, situations and actions. In context of this study, it is aimed to be evaluated the knowledges, abilities and skills of student teachers about the teaching of God belief according to specified criteria such as take into

¹ Bu makale, 24-26 Mayıs 2012 tarihlerinde Rize’de düzenlenen 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu’nda sunulan ve bildiri kitabında özet olarak yayınlanan bildirinin geliştirilmiş ve genişletilmiş halidir.

* Doç. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi mpolat@ogu.edu.tr.

** Arş. Gör. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi itekin@ogu.edu.tr.

account the learner's reasoning (mentally), emotional and affective abilities, contribute to students in the preparation and implementation process of the activities their ideas and actions, ensure the participation of students for activities and respect for the autonomy of the learner in the learning process. In this study, case study is one of the qualitative research designs was utilized and 14 activities prepared for the teaching of this subject and are considered to be originally were analyzed. In these analyzes, it has been identified the necessity of improving competences of student teachers on the teaching of God belief, using the activities caring children's feelings of love-binding in religious education and to be enabled children both mentally and physically in the teaching process and respecting their choose about God belief.

Keywords: God belief, religious education, special teaching methods.

1. Teorik Arka Plana Kısa Bir Bakış

Tanrı kavramı insan gelişiminin çeşitli dönemlerinde farklı tasavvurlara ulaşır. İnsanların, -hangi yaşta olurlarsa olsunlar- dini düşüncelerinin merkezini bu kavram oluşturur. Din duygusu ve bu duygunun oluşmasında önemli bir yer tutan Allah inancının, çocukluk döneminin ilk yıllarında başladığı söylenebilir. Bununla birlikte gerçek anlamda dini sorgulama, dinin rolünü fark etme ve dini kaynaklı tecrübeler edinme ise son çocukluk yıllarında ve ergenliğe yakın yıllarda daha belirgin bir şekilde ortaya çıkar. Dolayısıyla çocuğun bu dönemdeki önemli ihtiyaç alanlarından birisi olan Allah (tanrı) inancı konusundaki ilgi ve ihtiyacının sağlıklı bir şekilde tatmin edilmesi gerekir. Genç insanlar dine ve dinin temel unsuru olan Allah inancına gereksinim duyduklarını sorularıyla belli ederler. Din eğitimi bu soruları ciddiye almak ve soru sahibinin anlayabileceği cevaplar üretmek durumundadır (Polat, 2010a: 196-198). Bu cevaplar temelde soruyu soranın kendisinin cevaba ulaşmasına yardım edilmesi esasına dayanmak durumundadır. Bu yardım dinin asli kaynaklarından gelen bilgilerden faydalanmak şeklinde olmanın yanında, hayatın içinden kazanılan tecrübelerden ve salim aklın ve hastaliksız duyguların kazanımlarından da istifade etmek ve ettirmek şeklinde olabilir.

Bilindiği üzere Allah kavramı ve dini inancın temelini oluşturan Allah inancı oldukça soyut bir kavramdır. Kuşkusuz bu durum, çocuğa Allah (inancı) hakkında fazla bir şey öğretilmeyeceği anlamına gelmez. Burada önemli olan çocuğun ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda onun varoluş sorularına yeterli cevaplar bulabilmesine yardım etmek ve bu konuda ona rehberlik yapmaktır. Aksi takdirde bu konudaki ihtiyacı karşılanmayan çocuklar, daha sonraki hayatlarında ya yan-

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

lış/eksik bir Allah tasavvuru oluştururlar, ya da Allah'ı peşinen yok sayan bir zihinsel şartlanma içine hapsolabilirler. Bu bakımdan çocukluk döneminde de çocuğun varoluşsal sorularını ve bununla yakın ilişkisi bulunan Allah'a ilişkin sorularını ciddiye almak ve onunla beraber arama, anlama ve kavrama serüvenine katılmak gerekir. Onu ikna ve tatmin etme, susturma veya bastırma yerine, onu yalnız bırakmama ve onunla bu keşif yoluna beraber çıkmak önemlidir. Kişinin susturulan ve bastırılan soruları ve diğeri tarafından üretilen ama kendisi tarafından kendi emeğiyle içselleştirilmemiş cevapları o kişide akıl ve gönül yalnız kaldığında ve başka etkilerin çekim alanında girdiğinde tekrar ortaya çıkabilmektedir. Daha da önemlisi bu cevaplar dini ve ahlaki bakımdan bir eyleme dönüşmemekte, bilgi, inanç ve amel arasında tenakuzlar kendini belli edebilmektedir. Bu bağlamda çocuğun kendi inancını bizzat kendisinin kazanmasına ve ona emek verip onu kendine ibadet ve amel olarak mal etmesine bilinçli yardım etmenin daha uzun soluklu sonuçlar vereceği söylenebilir.

Çocuklara Allah inancının öğretiminde onların içinde buldukları psikolojik, fizyolojik, bilişsel, ahlaki ve manevi gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerekir. 7-11 yaş arasında yer alan ve ilköğretimin ilk beş yılına denk gelen dönem, Piaget'e göre somut işlemler dönemidir. Bu çocukluk dönemindeki çocukların ahlaki gelişiminin genel itibarıyla Kohlberg'in ahlak gelişimi nazariyesinde (taksonomisinde) ilk üç aşamayı oluşturan ödül-ceza, araca/çıkara dönük hedef ve kişiler arası uyum veya "iyi oğlan" "iyi kız" yönelimine tekabül ettiği söylenebilir.

Kohlberg'in bu tespitinden hareketle şöyle bir değerlendirme yapılabilir: Madem bu yaştaki çocukta, diğlerinin sevgisine, beğenisine ve kabulüne mazhar olma duygusu onun hareketlerine önemli etki etmektedir, öyleyse ben bir din eğitimcisi olarak çocuğun bu duygusunun alanını daha da açıp bunu "Mütaal Varlığa" (aşkın varlığa) yöneltmesine yardımcı olabilir miyim? Çocuğun anne sevgisinden, Allah sevgisine bir köprü kurabilir miyim? Onun hayvan sevgisini inançla rafine hale getirip "Allah'ın yaratıklarını sevme" şekline sokabilir miyim? Ondaki sevgi değeriyle sorumluluk değerini birleştirip bundan varlığa karşı sorumlu olma ve bunu da yaratana karşı bir ibadet duygusu ve düşüncesine dönüştürebilir miyim? Bu ve benzeri sorular yardımıyla çocukta var olan ile bizim ona vermek istediğimiz bilgi, düşünce ve duygular arasında bağ kurabilmeliyiz.

Kohlberg gibi kendi gelişim kuramını Piaget'e dayandıran Fowler'e göre, ilkökul yıllarını kapsayan (6-7/11-12 yaş) dönemdeki çocuklar, ahlaki ve dini kuralları literal (harfi harfine) algılar, dini inanç ve sembolleri somutlaştırıp onları görür

varlık ve niteliklerle özdeşleştirilerek karakterize ederler. Bu dönemdeki çocuğun oluşturduğu Tanrı tasavvuru, dış belirleyicilerin etkisi altında olabilir ve henüz bireyin kendine has Tanrısı değildir. Tanrı, kural belirleyici veya ebeveyn olarak düşünülür. Fowler'a göre bu yaşlardaki çocukların Tanrı tasavvurunda "insan benzeri tanrı" (antropomorfizm) algısı baskındır (Kayıklık, 2005: 142). Tanrıyı Hz. İsa'nın şahsında insan suretine girmiş bir varlık olarak algılayan Hıristiyan ilahiyatının etkisinde olan çocuklarda insan benzeri Tanrı algısının güçlü olarak gelişmesi tabiidir. Bu vesileyle Fowler gibi Hıristiyan kültüründe yetişmiş çocuklarla ampirik araştırma yapan birinin bu sonuca çabucak varması yadsınamaz.

Yarattığı hiçbir varlığa benzemeyen (muhalefetun lil-havadis) mütaal bir Tanrı anlayışına sahip İslam'ın etki alanında yetişmiş çocuklarda Tanrı tasavvurunun Hıristiyan çocuklarınkinden farkı çıkması kuvvetle muhtemeldir. Ancak Müslüman çocuklara yönelik çok ciddi ve kapsamlı ampirik bir araştırma ne yazık ki mevcut değildir. Bu noktadan hareketle Kohlberg ve Fowler gibi araştırmacıların ahlak gelişim teorilerinin en azından Hıristiyanlıktan farklı kültür ve dini çevrelerde yetişen çocuklar için kısmen de olsa geçerli olamayacağı kanaatindeyiz. Çünkü okul öncesi ve okul çocukluğu dönemindeki hiçbir çocuk içinde yetiştiği dini ve kültürel çevreden azade bir Tanrı tasavvuruna sahip değildir. Nitekim çocuğun Tanrı tasavvuru, sadece kendi zihninin ürettiği bir tasavvur olmayıp, aynı zamanda onun yetişkinlere sorduğu sorulara aldığı cevaplardan da hareketle oluşan bir tasavvurdur.

2. Amaç

"Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi" dersi sınıf öğretmenliği lisans programının 7. yarıyılında yer alan, sınıf öğretmeni adaylarına dine ilişkin temel bilgilerin öğretildiği, ilköğretim birinci kademe din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programlarının tanıtıldığı, bu dini bilgilerin öğrencilere daha verimli bir şekilde sunulmasına yardımcı olabilecek öğretim yaklaşım-yöntemlerinin öğretildiği iki kredilik bir derstir.² Dolayısıyla bu ders kapsamında sınıf öğretmeni adaylarına

² Bu dersin içeriğinde "Temel kavramlar (din-kültür-ahlak); Müslümanlığın temel ilkeleri; İslamiyet ve diğer dinler; ahlak ve ahlakın birey ve toplumla ilgili esasları; İlköğretim I. kademe 4-5 sınıflar Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programının incelenmesi; öğretim yaklaşımları; öğrenmenin değerlendirilmesi." konularına yer verilmiştir.

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

hem dinin inanç, ibadet ve ahlak boyutlarına ilişkin alan bilgileri, hem de alanın eğitimine ilişkin yöntem ve tekniklerin öğretilmesi amaçlanır. Bu ders kapsamında öğrencilerin öğrenmesi beklenen konulardan birisi de “Allah inancı”dır. Bu dersin amaçlarından birisi de öğretmen adaylarının Allah inancı ve bunun öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun şekilde nasıl öğretileceği konusunda bilgi-beceri sahibi olmalarıdır. Bu konu aynı zamanda 5. sınıf din kültürü ve ahlak bilgisi dersi programında inanç öğrenme alanının konusudur. “Allah” algısının oluşmasında çocuğun içsel dünyasını yıkmadan ve onun inançsal erginleşme safhasına fazla müdahale etmeden ona eşlik edilmesi ve onun teolojik ve dini anlamda olgunlaşmasını sayılabacak teorik bilgilerin uygun etkinliklerle güçlendirilmesi oldukça önemlidir. Bu etkinliklerin zihinsel ve duyuşsal algının söz ve yazıyla ifadesi olabileceği gibi sanatsal bir aktivite olması da mümkündür. Bu çalışmanın amacı, interdisipliner bir eğitim alan sınıf öğretmeni adaylarının hem diğer disiplinlerle ilgili bilgilerinden hem de öğretim yöntemleri konusundaki bilgilerinden yararlanarak, Allah inancı konusunda farklı bakış açısına sahip etkinlikler ortaya koyabilmelerini sağlamak ve bu konunun etkili bir şekilde öğretimini planlayabilmeleri hususundaki yeterliklerini tespit edebilmektir. Bu araştırmanın “Allah inancı” gibi soyut bir konunun somut aktivitelerle desteklenebileceğine ilişkin örneklerle DKAB özel öğretim yöntemleri alanına katkı sunacağı umulmaktadır.

3. Yöntem

Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlik örneklerinin belirli kriterler eşliğinde değerlendirildiği bu çalışmada, tek bir öğretim konusuna ilişkin öğretmen adaylarının sahip oldukları yeterlikler betimlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede çalışmanın nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yaklaşımı ile desenlenmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Zira durum çalışmasında bir ya da daha çok olay, ortam, program, sosyal grup, toplum ya da diğer sınırlandırılmış bir sistemin derinlemesine analizi söz konusudur (Karasar, 2005: 86).

Çalışmada 2011-2012 öğretim yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği lisans programında öğrenim gören ve din

(<http://egitim.akdeniz.edu.tr/library/dosya/Yonetimi/indir.php?id=451>, 03.04.2012 tarihinde edinilmiştir.)

kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi dersini alan 97 öğretmen adayından Allah inancının öğretimine ilişkin derste öğrendikleri bilgileri de dikkate alarak Allah inancı konusuna ilişkin 5. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak öğretilmesini amaçlayan bir etkinlik hazırlamaları istenmiş ve hazırladıkları bu etkinlikler incelenmiştir. Etkinlik hazırlamaları istenen öğretmen adaylarının Allah inancı konusu ile ilgili yeterli teolojik bilgiyi, bu konunun öğretilmesine katkı sunacak yardımcı-tamamlayıcı bilgiyi ve özel öğretim yöntemleri ile ilgili yöntem bilgisine sahip oldukları varsayılmıştır. Hazırlanan etkinliklerden orijinal olduğu ve daha özenle hazırlandığı düşünülen 14 etkinlik çalışmada kullanılması bakımından uygun bulunmuştur. Elde edilen etkinlik örnekleri etkinliğin amacı, kullanılan öğretim yöntemi, Allah inancının öğretimindeki ana yaklaşım fikri ve uygulanabilirlik-etkililik bakımından kategorilendirilerek içerik analizine tabi tutulmuştur.

4. Bulgular

4.1. Allah İnancına İlişkin Etkinliklerin Allah İnancının Öğretiminde Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler Bakımından İncelenmesi

Allah'a imanın öğretiminin etkili olabilmesi için bazı ilkelere riayet edilmesi gereklidir. Özellikle ilköğretimin ilk kademesinde bu prensiplere riayet edilmesi Allah'a iman öğretiminin zorluğunu hafifletecek, onun etkinliğini artıracaktır. Bu çerçevede bu konunun öğretiminde öncelikle dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi, çocuklardaki sevgi ve bağlanma duygusunun iyi kullanılmasıdır. Zira çocuğun içinde bulunduğu gelişim ve yaş dönemi itibarıyla hayatında büyük yer tutan sevgi hissi, çocuğun Allah inancını temellendirmesinde ve O'na bağlanmasında ilk başvuracağı duygu olacaktır. Çocuk, Allah'a inanmakla, bağlanmakla kendini güçlenmiş ve ona yakınlaşmış hissedecek, Allah'ın kendisini her zaman koruyacağına ve suçlarını affedeceğine inanmak huzuruna kavuşacaktır (Yavuz, 1983: 42). Şu halde inanç öğretiminde öğretmenlerin, bir yandan çocukların duygu dünyalarını geliştirme, onlarda sevgi, merhamet, empati, koruma, gözetme, yardımlaşma gibi duygularının yerleşmesine olanak sunma, diğer yandan bu duyguları inancı ile ilişkilendirmesine ve inancını bu duygularla temellendirmesine yardımcı olma sorumlulukları bulunmaktadır. Bu durum da çocuğun yaratan sevgisi bilincinden yaratılan sevgisine ulaşabilmesine, sevgi odaklı ilişkiler

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

kurabilmesine ve daha önemlisi temelleri ve gövdesi sağlam bir iman bilincine ulaşabilmesine olanak sunacaktır (Ay, 2011:136).

Allah'a imanın öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de muhabbet ve haşyet arasında sağlıklı bir denge kurulmasıdır. Unutulmamalıdır ki Allah inancı konusunda çocuklarda ilk geliştirilecek olan duygu yukarıda ifade edildiği üzere kuşkusuz sevgi ve bağlanmadır. Bununla birlikte bu duygunun çocukta dengeli bir şekilde zemin bulması da gözden kaçırılmamalıdır. Bu durumla ilgili olarak Ay (2011: 136), söz, eylem ve davranışlarının Allah'a gizli kalmayacağını düşünen insanın, olumsuz davranışlarını terk edebileceğine; böylece bu duygunun bireylerdeki vicdanın olumlu bir şekilde gelişmesine yardımcı olabileceğine işaret etmektedir. Diğer taraftan Allah korkusunun insanın cenneti kazanmasına imkân sunabilecek bir vasıta olduğuna dikkat çeken ayetler ve hadisler de bulunmaktadır (Bakara, 2/278; Âl-i İmrân, 3/102; Nisa, 4/1; Mâide, 5/35; Nâziât, 79/40; Tirmizî, Birr, 62). Ayrıca bireylerde bu duygunun doğru ve sağlıklı bir şekilde geliştirilmemesi, onlarda çarpık bir haşyet algısının oluşmasına da kapı açabilir. Dolayısıyla bireylerde sağlıklı bir haşyet duygusunun geliştirilmesine değinmekte yarar bulunmaktadır.

Ancak çocuklarda geliştirilmesi beklenen haşyet duygusunun, Allah'ın cezalandırması, yakması, cehennemine koyması şeklinde algılanmaması gerekir. Aksine bu duygunun çocuklara kazandırılmasında Allah'ın sevgisini kaybettiğimiz ve O'nu üzecek tavırlarda bulunduğumuz takdirde O'nun da bize olan sevgisinin azalacağı, sevginin karşılıklı olması ve birtakım sorumlulukları yerine getirmeyi gerekli kıldığı bilincine ulaşmaları önemlidir. Özellikle çocukların aileden veya toplumdan getirdikleri olumsuz haşyet algısı, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde baş edilmesi ve düzeltilmesi gereken, hususlardan birisidir. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere bu algı sevgi temelinde ele alınmalıdır. Aksi takdirde onların sağlıklı bir Allah tasavvuru geliştirememesi, cezalandıran, yakan, azap eden bir Allah tasavvuru oluşturmalarına neden olabilir.

Allah inancının öğretiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan bir diğeri çocuklarda bu inancı daha kolay temellendirmeye katkı sağlayabilecek olan öğrenileni somutlaştırma hususudur. Şu halde yukarıda dile getirilen hususlar çocukların bu inancın duyuşsal yönünü geliştirebilmeleri, hayatla ilişkilendirebilmeleri ve zihin dünyalarında somutlaştırabilmeleri bakımından önem taşımaktadır. Bu inancın bilişsel boyutunu somutlaştırabilmeleri için ise çocuklardaki keşif yetene-

ğinden yararlanılmalı, böylece onların evrendeki düzen ve işleyiş hakkında düşünmeleri sağlanmalıdır. Dolayısıyla düzen ve düzenleyici, yaratan ve yaratılan arasında kurulacak ilişki ile çocukların Allah inancını daha kolay kavrayabilmeleri sağlanabilir. Yine bu hususla ilgili olarak çocuklara Allah inancı öğretiminde dikkat edilecek diğer bir husus onlardaki öğrenme ve merak isteğinin iyi kullanılmasıdır. İlk ve son çocukluk dönemi çocukların yeni bilgiler öğrenmeye karşı ilgi ve meraklarının yüksek olduğu, varlık ve varoluşla ilgili sorgulamalar yaptıkları, dahası yaratıcıya ilişkin sorular sordukları bir dönemdedirler. Bu çerçevede onların bu ilgi ve istekleri Allah inancı öğretiminde etkili bir şekilde kullanılabilir.

Çocuklara Allah inancı öğretiminde dikkat edilmesi gereken önemli ilkelerden bir diğeri belki de en önemlisi, onların tercihlerine ve özgürlüklerine saygı gösterilmesidir. Unutulmamalıdır ki din öğretimi, bireyi ancak inanmanın sınırına getirebilir, bu kapıdan içeri girmek ise öğrencinin sorumluluğu ve tercih alanı kapsamında yer almaktadır. Dolayısıyla Allah inancı öğretiminde çocuklara sağlıklı bir inanç öğretimi sunulmalı ve onların muhtariyetine müdahale edilmemeli, onların kendi inanç sistemlerini oluşturabilmelerine imkân sunulmalıdır.

Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlik örnekleri Allah inancının öğretiminde göz önünde bulundurulması gereken ilkeler bakımından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Allah İnancının Öğretiminde Göz Önünde Bulundurulması Gereken İlkeler

İlkeler	Frekans
Allah’ın varlığını sorgulatma ve bunun üzerinde konuşurma	7
Kendi düşüncelerini ortaya koymalarına imkân sunma	4
Allah inancının öğretiminde sevgiyi ön plana çıkarma	2
Allah’ın varlığı konusunda baskıda bulunmama	1
Yanlış düşünceleri düzeltme	1
Öğrencilerin seviyelerine göre anlatma	1

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Tablo 1.'de, sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancının öğretiminde dikkate aldıkları ilkelere bakıldığında, Allah'ın varlığı üzerinde öğrencileri düşündürme, kendi düşüncelerini özgürce ifade edebilme, Allah sevgisini önceleme, inanç konusunda zorlamadan kaçınma, öğrencilerin sahip oldukları yanlış düşünceleri düzeltme ve onların içinde buldukları gelişim özelliklerini dikkate alma hususlarının yer aldığı görülmektedir.

Diğer taraftan tabloda Allah'ın varlığını sorgulatma ve bunun üzerinde konuşurma hususunun en çok frekansa sahip olması, sınıf öğretmeni adaylarının, öğrencilerin inanç konusuna ilişkin bilgileri kalıp olarak ezberlemeleri yerine anlamlı öğrenmelerine olanak sunulmasını benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir. Yine sınıf öğretmeni adaylarının öğrencilerin Allah inancını şekillendirmeleri hususunda basıkıda bulunmama ve düşüncelerini özgürce ortaya koymalarına olanak sağlamaları, onların öğrencilerin inanma konusundaki muhtariyetlerini dikkate aldıkları, bu konuda onlara tercih hakkında buldukları şekilde yorumlanabilir. Bu hususun din eğitiminde ve özelde inanç öğretiminde, çocuğun inancını özeleştiriyeye tabi tutarak bir yandan kendisinde mevcut bilgi açığını ortaya çıkarması, öte yandan inançtan doğan eylemle sosyal gerçeklik arasındaki ilişkiyi taşınabilir bir zemine çekme kabiliyetinin geliştirilmesi bakımından önem taşıdığı söylenebilir.

Diğer taraftan düşük frekansa sahip olan Allah sevgisini esas alma, öğrencilerin yanlış bilgi ve inançlarını düzeltme ile onların seviyelerini dikkate alma hususlarının daha az sınıf öğretmeni adayları tarafından dikkate alındığı görülmektedir. Allah inancının öğretiminde sevgi yaklaşımının öncelenmesine daha az ağırlık verilmesi, Yaratıcı/Rab algısının inşasında kul ve yaratıcı arasında daha zayıf bir sevgi ve bağlanma ilişkisinin kurulmasına işaret etmesi bakımından önemlidir. Oysa din öğretimi faaliyetlerinde öğrencinin duygusal alanına da hitap edilmesi, inancı içselleştirmesi ve ibadetleri ifa bağlamında şuur oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bu durumun din dersine girecek sınıf öğretmenlerinin ve genelde de bütün din dersi öğretmenlerinin çocuklarda sevgi temelli bir inanç öğretimi yaklaşımını benimsemeleri ve bu konuda yeterliliklerini artırmalarını gerekli kıldığı şeklinde yorumlanabilir.

4.2. Allah İnancına İlişkin Etkinlik Örneklerinin Allah İnancının Öğretimindeki Ana Yaklaşım Fikri Bakımından İncelenmesi

Allah'ın varlığı konusunu öğrencilerin anlamlandırması, zihinlerinde somutlaştırmaları için 3 temel öğretim yolunun izlenebileceği söylenebilir. Bunlardan birincisi, evrendeki düzenden hareketle Allah'ın kavratılmasıdır. İslam akaidi ve felsefesinde bunun gaye-nizam delili şeklinde; din felsefesi kaynaklarında ise kozmolojik delil şeklinde adlandırıldığı görülmektedir. Evrendeki düzenden hareketle Allah'ın varlığına ulaştırılması sadece çocukların değil yetişkinlerin bile Allah'ın varlığı anlamlandırmalarında, zihinlerinde yapılandırılmalarında ve somutlaştırabilmelerinde etkili olan bir yaklaşımdır. Bu bağlamda gök cisimlerinin, mevsimlerin, canlı organizmasının, vücut organlarının vb. hareketlerinde asıl olanın düzen olduğu fikri sorgulatabilir. Dolayısıyla çocuklara Allah inancının öğretilmesinde bu delilden öğrenci seviyesine indirilerek etkili bir şekilde yararlanılabilir.

Allah inancının öğretiminde izlenebilecek bir diğer yaklaşım ise İslam Akaidi ve Felsefesinde Hudus Delili şeklinde isimlendirilen temellendirmeden yararlanmaktır. Buna göre çocuklara bu inancın öğretiminde Allah'ın yoktan var etmesi, bir şey yaratmak istediğinde herhangi bir nesne ya da maddeye ihtiyaç duymayacağı, gücünün her şeye yeteceği vb. özellikleri vurgulanarak öğretilir. Buna göre insanda sınırlı bir şekilde bulunan yaratma sıfatı üzerinde çocuklar sorgulatabilir. İnsanın yoktan var etmeye, herhangi bir nesne veya maddeye ihtiyaç duymadan yaratmaya gücünün yetmeyeceği, bunu yapabilecek olan bir yaratıcı olması gerektiği ve onun da Allah olduğu fikri üzerinde durulabilir. Bu yaklaşımın da Allah'ın varlığı konusunun somutlaştırılmasında önemli katkılar sunabileceği söylenebilir.

Allah inancının öğretiminde izlenebilecek bir diğer bir yaklaşım da eser ve onu meydana getiren ilişkisinden hareketle Allah'ın varlığına ulaşılmasıdır. Yine bu yaklaşımın da farklı kaynaklarda eserden müessire ismiyle yer aldığı görülmektedir. Buna göre çocukların kendi yaratılışlarını bilmeye yöneltmesi, her şeyin bir sebebi, bir meydana getireni olduğu, hiçbir şeyin kendiliğinden var olmadığına fark ettirilmesi, evrendeki düzen ve uyumun bir rastlantı sonucu olmadığına, yüce bir yaratıcının eseri olduğunun kavratılmak istenmesi bu yaklaşıma örnek olabilir (Çabuk, 2006: 64).

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Bu yaklaşımların dışında Allah inancının öğretiminde kullanılabilceği düşünölen önemli yaklaşımlardan birisi de duygusal duyarlılık yaklaşımıdır. Bu yaklaşım da bireylerde var olduğu düşünölen sevgi duygusu güçlü bir şekilde Allah inancı konusu ile ilişkilendirilir. Adından da anlaşılacağı üzere bu yaklaşım bir bilgi sunmak ve inanç konusunu bilgilerle somutlaştırmaktan ziyade çocuğun sahip olduğu ve dönem itibarıyla büyük oranda muhtaç olduğu insan sevgisi, anne-baba sevgisi, hayvan sevgisi vb. sevgi duygusundan hareketle Yaratıcı bilinci ve sevgisinin oluşmasında empati kurmasına yardımcı olmaya çalışmak olarak açıklanabilir. Bu yaklaşımın çocukların Allah inancını bilgisel düzeyde öğrenmelerinin ötesinde Allah ile duygusal bir etkileşime geçebilme, O'nun çocukları seveceği ve onları koruyacağı düşüncesinden hareketle sığınabilecekleri güçlü bir inanç oluşturabilmelerine imkân sunacağı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlikler Allah inancının öğretiminde izlenen ana yaklaşım fikri bakımından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Allah İnancına İlişkin Etkinliklerin Allah İnancının Öğretimindeki Ana Yaklaşım Fikri Bakımından İncelenmesi

Yaklaşım	Frekans
Teolojik bilgi yaklaşımı	3
Duygusal duyarlılık	3
Kozmolojik Düzen	3
Eserden Müessire	1
Yaklaşımdan Yararlanmayan	3

Tablo 2. incelendiğinde, öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinlik örneklerinden önemli bir kısmının Allah inancının öğretimindeki ana yaklaşım fikirlerinden yararlandıkları görölmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere Allah inancı konusu yapısı itibarıyla soyut bir niteliğe sahiptir ve bu konuda bilgi bağında kavram ve isimler dahi öğretildiğinde bunların mümkün olduğunca doğru bir şekilde somutlaştırılması bir zorunluluk arz eder. Zira çocuklara bu ko-

nuda hiçbir şey sunmamak ya da eksik bilgiler sunmak yanlış bir Allah tasavvurunun inşasına neden olur. Buradan hareketle, Tablo 2. dikkate alındığında öğretmen adaylarının çocukların Allah inancını somutlaştırabilmeleri hususunu dikkate aldıkları, bu çerçevede etkinlikler hazırlamaya önem gösterdikleri söylenebilir. Diğer taraftan 3 öğretmen adayının da duygusal duyarlılık yaklaşımından yararlanması da dikkat çeken bir husustur. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancının öğretiminde duygusal duyarlılığı da dikkate aldıkları savunulabilir.

Bununla birlikte 3 etkinlik örneğinde bu yaklaşımlardan yararlanılmadığı görülmektedir. Bu durumla ilgili olarak, bu ve benzeri durumda olan başka etkinliklerin tek başlarına kullanıldıklarında yetersiz olacakları, bunların konunun somutlaştırılabilmesine katkı sağlayabilecek başka etkinliklerle desteklenmeleri gerektiği hususunun bir gereklilik arz ettiği söylenebilir.

4.3. Allah İnancına İlişkin Etkinlik Örneklerinin Amaçlar Bakımından İncelenmesi

Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlikler öğretilmesi amaçlanan konular bakımından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Allah İnancına İlişkin Etkinliklerde Öğretilmesi Amaçlanan Konular

Konu	Frekans
Allah’ın Yaratma Sıfatı	5
Allah’ın Sıfatları- Sıfatların Tanımları	4
Allah’ın Özellikleri-Özelliklerin Anlamları	2
Allah vardır ve tektir.	2
Allah, herşeyi bilir ve görür.	2
Allah’a sığınırım.	1

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Tablo 3. dikkate alındığında, öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinliklerde Allah'ın varlığı ve birliği, yaratıcılığı, isimleri, sıfatları ve Allah'a karşı şükretmek konularının öğretilmesinin amaçlandığı görülmüştür. Bununla birlikte bazı etkinlik örneklerinde öğretilmek istenen sıfatların net bir şekilde ortaya konulduğu, sadece o sıfatın öğretimi için etkinlik örneğinin hazırlandığı görülmektedir.

Diğer taraftan Allah'a sığınma konusunun ise sadece bir etkinlikte (8. Etkinlik) ele alındığı görülmüştür. Bu etkinliği hazırlayan öğretmen adayı öğrencilere günlük hayatta karşılaşılabilecek 3 drama örneği yaptırmayı planlamış ve etkinliğin sonu kısmını ise şöyle bitirmiştir: “Öğretmen bu canlandırmalarla öğrencilerin günlük hayatımızda ne kadar çok dediğimizi fark etmelerini sağlar. Daha sonra Allah'ın bizi her zaman her yerde gördüğünü, O'na sığındığımızı ve O'nun bizi yarattığını ve bunun gibi açıklamaları yaparak verimli bir ders işlenmiş olur.” Bu ifadeden hareketle, etkinlikte öncelikle öğrencilerin günlük yaşamlarındaki bilgilerinin harekete geçirilmesi ve bunların Allah'ın görmesi, yaratması ve yaratıklarını şefkatle koruması (sığınma) konularında öğrencileri düşünmeye sevk etmek istediği söylenebilir. Allah'ın sıfatları ve özelde O'nun sığınabileceği bir varlık olduğunun sorgulanması, ilköğretimin birinci kademesindeki çocuklarının gelişim özelliklerine de uygun bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Ancak bu konunun sadece bir etkinlikte ele alınması, dikkate alınması gereken bir husustur. Zira bu yaştaki çocuklara Allah inancı öğretiminde en temelde öğretilmesi beklenen hususlardan birisi Allah'ı sevmek ve her durumda O'na sığınmak olmalıdır. Sevdiğinin ve kendisini çok sevenin (Allah'ın) gönlünü kırmamak ve onun sevgisini kaybetmemek anlamında olan ve Allaha karşı korku ve cezalandırmaya dayanmayan bir takva duygusunu çocukta geliştirmeye yardımcı olmak ilkokullardaki din dersi çerçevesinde işlenen “Allah inancı” konusunun amaçlarından sayılabilir (Polat, 2010: 54-58).

Gözden kaçırılmaması gereken başka bir konu da Allah'ın yarattıklarını sevmesi konusuna sadece 13. etkinlikte “sınıftaki çocuklara önceden dışarı baktığınızda neler görüyorsunuz? diyerek başlayabiliriz. Çocuklarda sıralar, güneş, gökyüzü, çiçek akarsu, kedi... diye sıralarlar. Öğretmen “görmüş oldukları tüm varlıkları Yüce Allah bizim için, yararlanmamız için yaratmıştır” der. Allah'ın bizi çok sevdiği, bizim için en ince ayrıntıyı bile yarattığı söylenir.” şeklinde hatırlatma düzeyinde bir bilgilendirmeye yer verildiği görülmüştür. Özellikle bu dönem çocuklarında sevgi ve bağlanma duygusu genelde inanç özelde ise Allah inancı öğretiminde etkili bir şekilde kullanılması gereken bir ilkedir. Bu bakımdan Allah inancı konusunun öğretiminde Allah'ın kullarını sevmesi, koruması,

gözetmesi, yardımına koşması gibi konuların daha yoğun bir şekilde ele alınmasının önemli bir gereklilik olduğu söylenebilir.

Allah inancı ve Allah'ın sıfatları konularının öğretilmesinin amaçlandığı etkinlikler dikkate alındığında, etkinliklerde 5. sınıf öğrencilerinin gelişim özelliklerinin dikkate alındığı, öğretmen adaylarının etkinlikleri hazırlarken çocukların Allah ile ilgili en çok merak ettikleri konuları dikkate aldıkları görülmektedir. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının bu yaştaki çocukların dini yönelimlerdeki ilgi-ihtiyaçlarını dikkate aldığı söylenebilir.

4.4. Allah İnancına İlişkin Etkinliklerin Yararlanılması Planlanan Yöntem-Teknikler Bakımından İncelenmesi

Din öğretiminde yöntem-tekniğin yararlanması hem dersi öğrenci açısından eğlenceli hale getirme, hem de öğretilen konunun öğrencide kalıcılığını sağlama bakımından kuşkusuz önemli katkılar sunduğu söylenebilir. Ancak derste yararlanan yöntem-tekniğin üzerinde önceden iyi bir planlama yapılması ve yöntem-tekniğin hem öğrenciyi fiziksel yönden hem duyuşsal yönden hem de zihinsel yönden etkin kılması sağlanmalıdır. Böylece öğretimde aktif bir sınıf oluşturulabilir ve öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesi sağlanabilir. Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlik örnekleri amaçlar bakımından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Etkinliklerde Yararlanılması Planlanan Yöntem-Teknikler

Yöntem-Teknik	Frekans
Oyunla Öğretim	7
Anlatım	4
Beyin Fırtınası	4
Grupla Öğretim	2
Drama Yöntemi	2
Buldurma-Buluş Yoluyla Öğretim	2

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Soru-Cevap	2
Nedir bu?	1
Hikâye (Örnek Olay)	1
“İyi ki var.”	1
Akrostiş	1

Öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinlikleri incelendiğinde, “İyi ki var.”: Öğrencilerden “Allah iyi ki var. Çünkü...” etkinliği, “Allah deyince aklınıza ne geliyor?”, “Allah’a inanıyor musunuz?”, “Allah’a inanıyorsanız bunu Allah’a nasıl gösteriyorsunuz?” (Allah’ın onlara neler hissettirdiği, akıllarına ilk gelen şeyleri yazdırma), Akrostiş- her bir kartona bağlı bir harf vererek “...Allah işiten, gören ve bilendir.” ayetine ulaştırma ve Canlandırma (hasta ziyareti, panik halindeki kişinin Allah’a sığınması) vb. öğrenciyi zihnen, bedenen ve duygusal yönden etkin kılacak etkinliklerden yararlandığı görülmektedir. Öte yandan Tablo 4. dikkate alındığında hazırlanan etkinliklerde en fazla oyunla öğretim tekniğinin kullanıldığı, bununla birlikte drama, rol yapma, örnek olay, beyin fırtınası, soru-cevap, kavram haritası yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Daha önce de ifade edildiği üzere, öğretimde yöntem-tekniğe etkili bir şekilde yararlanmak öğretmenin elini güçlendirir, hem dersini eğlenceli kılar, hem de konunun kalıcı olmasına yardım eder. Bu bakımdan hazırlanan etkinliklerde yöntem-tekniğe yararlanılması önemli bir üstünlük olarak değerlendirilebilir. Buna ilave olarak, hazırlanan etkinliklerde kullanılan yöntem-tekniğe öğrenciyi hangi yönden aktif kıldığı bakımından değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının öğrencileri çoğunlukla bedenen, ikinci sırada ise zihnen etkin kılmayı amaçladıkları görülmektedir. Bu durum dersin eğlenceli geçmesi açısından bir üstünlük olarak değerlendirilmesine karşın, öğrencilerde kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi bakımından sorgulanmaya değer bir husustur. Örneğin 5. etkinlikte “Önceden kartonlara Allah’ın özelliklerini yazıp hazırlar ve sınıfa getiririz. Her kartonu numaralandırır ve bu kartonları sınıfa dağıtırız. Belli rakamlar söyler ve rakamların olduğu öğrencileri tahtaya çıkarır ve kartonlarında yazan Allah’ın özelliklerini okumalarını isteriz. Bu süreçte kalkmayan öğrencilere de fırsat veririz. Böylece öğrenci hem kendi kartonunda yazan Allah ile ilgili bilgiyi kavramış olur, hem de arkadaşlarını dinleyerek diğer bilgileri almış olur.” şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Buradan hareketle bazı öğretmen adaylarının fon kartonlara bilgileri kendileri yazıp, hazır olan bu bilgileri öğrencilere okutarak onları bedenen

aktif kıldığı, ancak onların zihnen sorgulamalarına ve duygusal yönden hissetmelerine imkân sunmadığı, onların düşüncelerine yer vermediği söylenebilir.

Öte yandan etkinliklerde öğrencileri duygusal yönden aktif kılmayı amaçlayan sadece bir etkinliğin yer aldığı, bu etkinlikte de hasta ziyareti canlandırması ile öğrencinin empati kurmasının amaçlandığı söylenebilir. Bu durum dikkate alındığında, Allah inancının öğretiminde öğrencilerin zihnen yeterince aktif kılınmadığı, duygusal yönden ise oldukça az aktif kılınmaya çalışıldığı görülmektedir. Genelde inanç, özelde ise Allah inancı konusu, temel olarak sağlam bilgiye dayanması gereken ama büyük oranda Allah-insan arasında yoğun duygusal etkileşimlerin yaşanmasına imkân sağlayan bir husustur. Zira Allah-insan arasındaki etkileşimin çoğunlukla duygusal bir boyutta devam ettiği söylenebilir. Bu bakımdan Allah inancı konusunun öğretiminde duygusal boyutun ön plana çıkarılması bir gereklilik arz eder.

Öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinlik örnekleri göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilerin aktif kılınmasının amaçlandığı, ancak bu aktifliğin çoğunlukla beden ve zihin yönünden sağlandığı, ancak duygu yönünden yeterince sağlanmadığı görülmüştür. Buradan hareketle, Allah inancının öğretimi konusunda hazırlanacak veya yararlanılacak etkinliklerde öğrencileri mümkün olduğunca farklı yönlerden aktif kılabilecek yöntem-tekniğe yararlanılması ve duygusal aktivitenin göz ardı edilmemesi hususunun önemli olduğu savunulabilir.

4.5. Allah İnancına İlişkin Etkinliklerin Araç-Gereçler Bakımından İncelenmesi

Öğretimde araç-gereç kullanımı öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanması bakımından önemlidir. Bununla birlikte araç-gereç kullanımında uyulması gereken önemli ilkelerden birisi de mümkün olduğunca farklı duyuya hitap edilmesidir. Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlik örnekleri amaçlar bakımından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Tablo 5. Etkinliklerde Yararlanılması Düşünülen Araç-Gereçler

Araç-Gereç	Frekans
Tahta	6
Renkli fon kartonları	5
Görsel sunu-slayt	2
Oyun hamurları, kil veya çamur	1
Resim tablosu, heykel resmi	1
Renkli kalemler	1
Süslenmiş bir kap	1

Öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinliklerde en çok tahtadan yararlandığı görülmektedir. Tahta günümüzde hala ihtiyaç duyulan, eski bir araç-gereç olmasının yanında günümüz teknolojisiyle (akıllı tahta) elektronik olarak kullanıma da müsait hale getirilen önemli bir öğretim araç-gerecidir. Ancak unutulmaması gereken bir husus, tahtanın tek başına yazıyı veya çizgiyi görselleştirdiği hususudur. Bu bakımdan tahtanın başka araç-gereçlerle desteklenerek kullanılması bir gereklilik oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinliklerde tahtanın sadece 3 etkinlikte yazı amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: 1. etkinlikte “Sonra öğrencilerime “nedir bu?” etkinliğini yaptırırdım. Tahtaya Allah’ın sıfatlarını yazarım.” ve 2. etkinlikte “... derse girmeden önce (sınıf boş iken) tahtaya tüm sınıftaki öğrencilerin isimlerini yazarım ve bunun rastgele olduğunu söylerim.” 10. etkinlikte “Öğrencileri beyin fırtınası tekniğine yönlendirerek derse başlarım. Allah kelimesini duyunca akıllarına gelen şeyleri doğru-yanlış özgürce söylemelerine yönlendiririm. ... Söylenenleri tahtaya yazdıktan sonra, ...” şeklinde ifade edilmiştir. Bunun yanında tahtanın fon kartonlarının “renkli küçük kâğıtların”, “kartondan yapılmış bir ağaç ve küçük elmaların” yapıştırılması amacıyla diğer bir ifade ile oyunla öğretim yönteminde bir görsellik aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu durum geleneksel kara tahta kullanma anlayışının yanında tahtanın daha etkili şekilde kullanılmaya özen gösterildiğine işaret etmesi bakımından dikkat çekicidir. Bu örnekler, öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinliklerde tahtayı bilgilerin yazılarak sunulması, öğrencilerin yazmalarına imkân sunulmasının yanında tahtanın görselliği ön plana

çıkarması amacıyla da kullanmayı amaçladıkları, dolayısıyla destekleyici görsel unsurlardan yararlanmaya dikkat ettikleri söylenebilir.

Hazırlanan etkinliklerde fon kartonunun en çok kullanılan ikinci araç-gereç olduğu görülmektedir. İlköğretim birinci kademedeki öğrenim gören çocukların içinde buldukları gelişim dönemi itibariyle oyunun önemi göz ardı edilemez. Öğretim ortamında maliyeti daha düşük, güvenli ve pratik oyun araçlarından birisi de fon kartonla hazırlanan oyunlardır. Oyunlar, konuya uygun olarak hazırlandığında hem öğrencinin eğlenerek zevk almasını, hem de onun öğrenmesinde kalıcılığı sağlaması bakımından önemlidir. Dolayısıyla oyunla öğretimin etkin bir şekilde kullanılması önemli bir gereklilik haline almıştır. Hazırlanan etkinlikler bu bakımdan değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının, dönem itibariyle çocukların oyuna olan ilgilerini dikkate aldıkları savunulabilir.

Öğretmen adaylarının hazırladıkları etkinliklerde sununun (slayt) 2 etkinlikte kullanıldığı, diğer araç-gereçlerin ise bir etkinlikte kullanıldığı görülmektedir. Buradan hareketle sununun görsellik bakımından üstünlüklerinin olmasına karşın öğretmen adayları tarafından öğrencileri aktif kılmada yetersiz olarak algılandığı söylenebilir. Diğer taraftan; 2. etkinlik “Derse gelince çok güzel bir resim tablosunun, çok güzel bir heykel resminin vb. içinde bulunduğu bir sunum hazırlanıp getirilebilir. Bu sunumdaki tablo gösterilerek “Bu tabloyu kim çizmiştir?”, “Bu heykeli kim yapmıştır?”, “Bu tabloyu kaç kişi çizmiştir?”, “Birden fazla kişi tabloyu yapsaydı ne olurdu? vb. sorular sorulmalı” ve 12. etkinlikte “onlara bazılarının insan, bazılarının meyve, bazılarının dağ, ağaç, bazılarının da getirdikleri malzemelerle çeşitli hayvan figürleri yapmalarını isterdim. Bu işlemden sonra yapılan şeylerin gerçek olup olmadığını sorularıyla tartışmaya açar ve böylece insanın ürettiği ile Allah’ın yarattığı arasındaki farka dikkati çekerdim. Mesela bu sorular öyle ifade edilebilir: “Bu yaptığımız hayvanlar canlı mı, cansız mı?” Yaptığımız meyveler yenir mi?” Yukardaki etkinliklerde yararlanılan oyun hamurları-kil-çamur ve resim tablosu- heykel resmi gibi araçların Allah’ın varlığının ve yaratıcı özelliğinin öğrencilere sorgulatılması ve bunların öğretilmesinde etkinlikle kullanıldığı söylenebilir. Bu durumun hem öğrencilerin yaparak yaşarak öğrenmelerine, hem yaratıcılıklarının gelişmesine hem de öğrencilerin merak duygularının harekete geçirilmesi ve onlarda öğrenmeye karşı isteğin uyarılmasında önem taşıdığı söylenebilir.

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

Öğretmen adaylarının Allah inancının öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlikler dikkate alındığında onların etkinliklerde, mümkün olduğunca araç-gereçten yararlanmaya çalıştıkları, bazı araç-gereçlerin eksikliklerini diğer araç-gereçlerde gidermeye dikkat ettikleri, dolayısıyla derslerini bu sayede mümkün olduğunca görselleştirmeye çalıştıkları sezilenebilir.

4.6. Allah İnancına İlişkin Etkinliklerin Öğrenmeyi Destekleyici Stratejiler Bakımından İncelenmesi

Din öğretiminde öğrenmede sürekliliğin sağlanabilmesi bakımından öğrenmeyi destekleyen bazı stratejilerden yararlanılması önemlidir. Bu stratejiler, öğrencinin yaşına, sosyo-kültürel durumuna, dersin yapısına vb. farklılık arz eder. Dolayısıyla bu stratejilerin kullanılmasında belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerekir. Aksi takdirde bu stratejiler etkililiğini kaybeder. Sınıf öğretmeni adaylarının Allah inancı konusunun öğretimine ilişkin hazırladıkları etkinlik örnekleri yararlandıkları öğrenmeyi destekleyici stratejiler bakımından incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6.'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Etkinliklerde Yararlanılan Öğrenmeyi Destekleyici Stratejiler

Öğrenmeyi Destekleyici Stratejiler	Frekans
Pekiştireç	3
Kalıcılığı sağlama	2
Günlük hayatla ilişkilendirme	2
Somutlaştırma	1
Dikkatleri toplama	1
Renkli çoraplar(ödül)	1

Tablo 6. incelendiğinde öğretmen adaylarının etkinliklerde en fazla pekiştirece başvurdukları görülmektedir. Bu pekiştireçler “teşekkür ederim, aferin, öğrencinin sınıfa alkışlatılması vb.” türden pekiştireçlerden yararlandıkları görülmektedir. Bu durum göz önüne alındığında öğretmen adaylarının, gelişim dönemleri itibariyle öğrencilerde öğrenmenin sürekliliğini sağlamayı amaçladıkları

söylenbilir. Bununla birlikte kalıcılığı sağlamaya çalışma, öğrenilenleri günlük hayatla ilişkilendirme, somutlaştırma, dikkat toplama ve ödüllendirme stratejileri de öğrenilenlerin desteklenmesi bakımından önem taşımaktadır. Ancak Allah inancının öğretiminde dışsal motivasyon sağlayıcı stratejilerden çok içsel motivasyonu destekleyici stratejilerden yararlanılması daha fazla önem taşımaktadır. Öğretmen adaylarının içsel motivasyondan yararlanmayıp dışsal motivasyonu destekleyecek stratejilerden yararlanmasının dikkatlerden kaçmaması gereken bir durum arz ettiği söylenebilir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Allah inancı gibi soyut bir konunun öğrencilerde bilişsel ve duyuşsal yönleriyle algılanmasını sağlamak ve bu duyguyu öğrencilerin kendiliğinden davranışlarına yansıtabilme kabiliyetini sağlamak, öncelikle çocuktaki dini duygu ve düşüncenin gelişimini bilmek ve çocukta buna uygun din aklının ve din dilinin gelişmesine katkı sunmakla olabilir. Çocuklarda Allah inancını geliştirmek sadece kozmolojik ve mantıksal deliller yoluyla çocuğu iknadan öte onun bu inancı ve yansımalarını kendi duygu, anlam ve günlük yaşam dünyasında hissetmesi ve tatmasıyla mümkündür. Yapılan bu çalışma, sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul düzeyinde din kültürü ve ahlak bilgisi dersi kapsamında Allah inancının öğretimi konusundaki yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekliliği ortaya koymuştur. Bu çerçevede din kültürü ve ahlak bilgisi dersini yürütecek olan öğretmenlerin Allah inancı konusunun öğretiminde aşağıdaki hususları dikkate almaları gerektiği söylenebilir.

- Allah inancı öğretiminde çocuğun sevgi-bağlanma duygusunu ön plana alan etkinliklere yer verilmelidir.
- Allah inancı ile ilgili bir etkinlik hazırlandığında çocuğun hem zihnen hem de bedenen etkin kılınması sağlanmalıdır.
- Allah inancı öğretiminde çocuğun merak duygusu etkili kullanılmalıdır.
- Allah'ın varlığını çocuklara kendi hayatlarıyla ilişkilendirmeleri sağlanmalı, bu inanca ilişkin bilgi ve algıları sorgulatılarak bunların anlamlı hale getirilmesi sağlanmalıdır.

ALLAH İNANCININ ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN
ETKİNLİK ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ

- Çocuklara Allah'ın varlığı ve O'na inanılması gerekliliği konusunda basıkıda bulunmamalıdır.
- Allah ile ilgili yanlış bilgi, algı ve düşünceleri varsa bunlar üzerinde düşünmeleri sağlanmalıdır.
- Allah inancının çocuğun zihin, duygu ve yaşam dünyasında sevgi, merhamet, koruma, gözetme, yardımlaşma, her zaman insanın yanında olma, gibi değerlerle ilişkilendirilmesini sağlamak din eğitiminde önemli bir hedef olmalıdır.

Kaynakça

- Ay, M. E. (2011). *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım?* (27. Baskı), İstanbul: Timaş Yay.
- Çabuk, S.K.(2006). *İlköğretim Öğrencilerinde Allah İnancı* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, N. (2013). Ahlak Gelişimi. *Eğitim Psikolojisi* (s. 149-195) içinde, Ankara: PegemA Yay.
- Hökekleli, H. (1993). *Din Psikolojisi*, 3.Baskı, Ankara: TDV Yay.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yay.
- Kayıklık, H. (2005). Psikolojik Açıdan İnanç, İman ve Şüphe, *AÜİFD*, 46 (1), s. 133-155.
- Polat, M. (2010). *Frieden im Koran und seine religionspädagogischen Implikationen. Eine koranexegetische und fachdidaktische Betrachtung*, Frankfurt a.M. vd.: Peter Lang.
- Polat, M. (2010a). Religiöse Mündigkeit als Ziel des islamischen Religionsunterrichts. Mizrap, Polat, M. & Tosun, C. (Ed.). *Islamische Theologie und Religionspädagogik. Islamische Bildung als Erziehung zur Entfaltung des Selbst* (s. 185-201) içinde, Frankfurt a.M. vd.: Peter Lang.
- Oruç, C. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, İstanbul: Dem Yay.
- Selçuk, Z. (1997), *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: PegemA Yayınları.
- Yavuz, K.(1983). *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi (7-12 Yaş)*, Ankara: DİB Yay.
- Yıldız, Z. (2012). Diyanet Çocuk Dergisinin Din Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 367-390.

